

ARXIU HISTÒRIC DE PROTOCOLS DE BARCELONA

Memòria 2023

L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, constituït pels manuals, llibres notals i protocols de més de cent anys del districte notarial de la capital catalana, forma part de l'Arxiu General de Protocols del Col·legi Notarial de Catalunya, amb el qual es troba instal·lat de manera unitària a la seva seu, i és gestionat per aquesta institució. Integrat en el Sistema d'Arxius de Catalunya, és el primer arxiu de l'Estat espanyol d'entre els notariaus, tant per l'antiguitat com per la continuïtat i la transcendència dels seus fons. I, alhora, és un dels principals centres d'investigació i estudi del país, amb unes xifres d'usuaris (gairebé dos mil sis-cents) i de consultes (més de quinze mil) superiors a les de l'any anterior i pròximes al rècord de l'any 2015.

Durant l'any 2023, l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona ha continuat desplegant les funcions ja tradicionals i que li són pròpies com a centre responsable de la custòdia, el tractament i la difusió del patrimoni documental generat per la institució notarial barcelonina, des de la seva gènesi, a l'inici del segle XIII, fins avui dia, d'acord amb la normativa sectorial corresponent.

En aquesta memòria es recullen i sistematitzen de manera sintètica aquestes competències, agrupades en quatre grans apartats, segons l'esquema coherent de funcions desplegades pels centres arxivístics: recepció o ingressos de fons; conservació en el triple vessant de preservació, restauració i reproducció; organització i tractament, igualment en un triple vessant de classificació, ordenació i descripció, i, en darrer terme, comunicació i difusió dels fons.

Convé advertir, en tot cas, que sobre els primers punts relatius a l'ingrés de fons, a la conservació o encara a la mateixa organització de la documentació en els seus diferents vessants, aquesta memòria recull tasques relatives a l'Arxiu General de Protocols del Districte de Barcelona més que no pas a l'Arxiu Històric. Tasques que, pel fet que formen part del mateix cicle o procés documental i són executades pel personal de la Secció Històrica, s'hi han incorporat.

Com a aspectes més remarcables de la tasca duta a terme durant aquest any 2023, es pot destacar:

- La continuació de la descripció dels protocols del segle XX (1941-1967).
- L'ampliació de la plantilla de l'arxiu, amb la incorporació d'un auxiliar.
- La càrrega de noves imatges d'època medieval a l'Arxiu Digital.
- L'increment, mantingut durant els tres últims anys, tant del nombre d'usuaris com de les consultes efectuades.

1. RECEPCIÓ I INGRÉS DE LA DOCUMENTACIÓ

1.1 Ingress de protocols de Barcelona

D'acord amb la legislació vigent, han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona els protocols de més de vint-i-cinc anys corresponents a les notaries demarcades dins el seu districte notarial, que actualment aplega, de manera exclusiva, la capital catalana.

La xifra de volums del protocol general, seguint la tendència dels últims anys, ha experimentat una notable pujada, amb gairebé un miler més de toms que l'any anterior. Cal anotar que comptabilitzem la totalitat dels volums produïts. Així, incloem els protocols de quatre notaris que, d'acord amb el Reglament notarial, no els han transferit pel fet de portar més de vint-i-cinc anys a la plaça:

- Any 1997: 105 notaris i 4.384 volums.

D'altra banda, els protocols que en aquest any han esdevingut centenaris i que, per tant, han passat a formar part de l'Arxiu Històric, obert a la consulta i a la investigació històrica, són:

- Any 1923: 44 notaris i 248 volums.

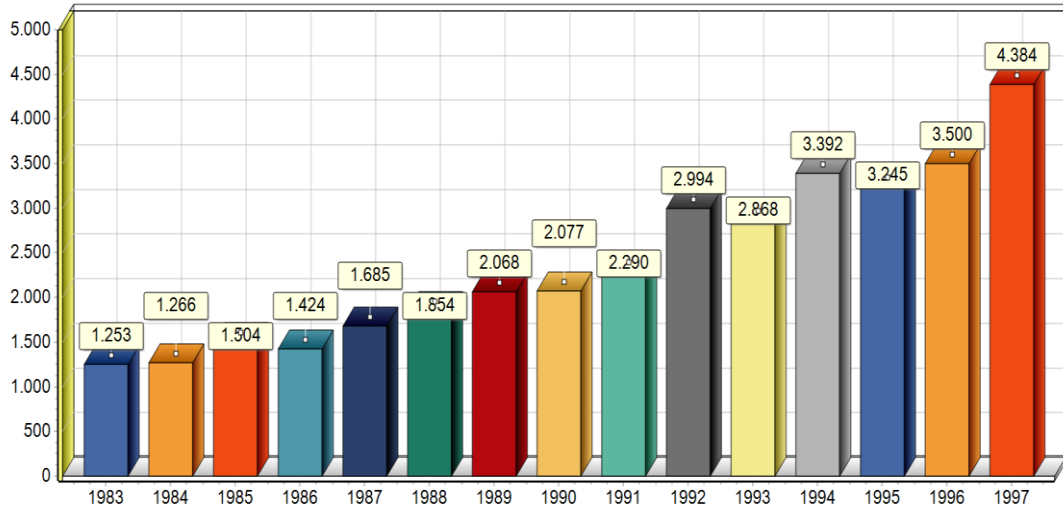
1.2 Ingress i concentració de protestos

Aquest any, han ingressat a l'Arxiu General els protocols especials de protestos corresponents del districte de Barcelona, els quals han estat instal·lats al dipòsit del carrer Entença:

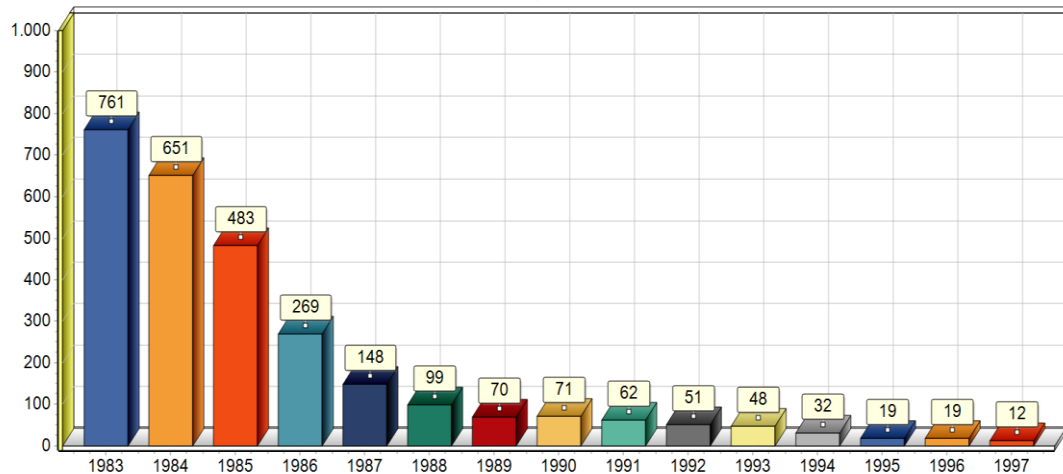
- Protocols de protestos del districte de Barcelona de 1997: 4 notaris i 12 volums.

Evolució de la producció notarial barcelonina: 1983-1997

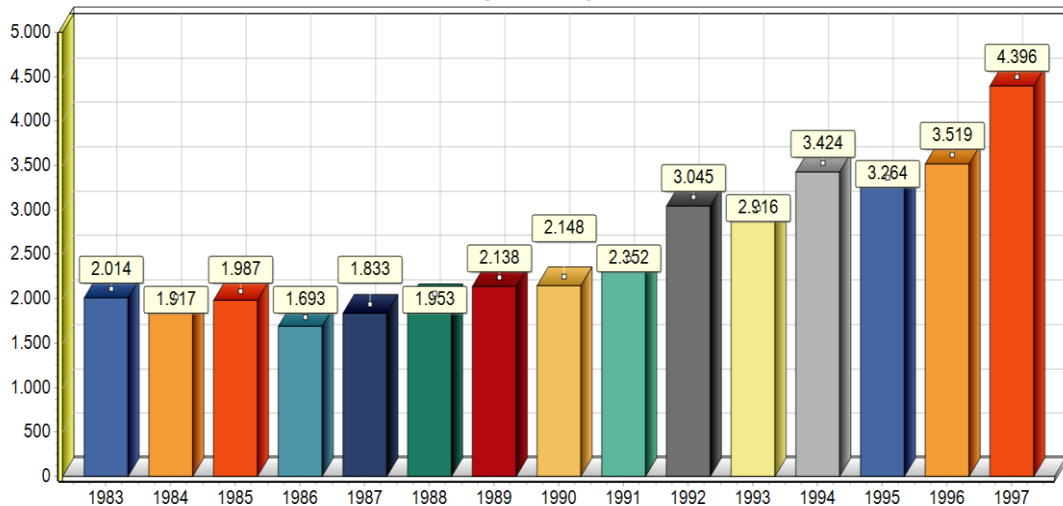
Protocol general

Protocol protestos

Protocol general i protestos

1.3 Ingrés de pliques

Igualment, han ingressat a l'Arxiu General les pliques en poder de les notaries, corresponents tant a dipòsits de tipus general com a testaments, memòries testamentàries o altres documents relacionats:

- Any 1997: 6 pliques.

1.4 Ingrés de protocols de Badalona

Durant aquest any han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona també els protocols de més de vint-i-cinc anys del districte de Badalona, que ens pertoca conservar perquè abans formava part del districte de Barcelona:

- Any 1997: 5 notaris i 221 volums.

1.5 Ingrés de protocols de l'Hospitalet de Llobregat

Fruit de l'Acord de Junta de 26 d'octubre de 2016, l'Arxiu General custodia en dipòsit l'Arxiu de Districte de l'Hospitalet de Llobregat. Els ingressos corresponents al protocol de més de vint-i-cinc anys són:

- Any 1997: 13 notaris i 541 volums.

1.6. Ingrés de protocols de Sant Boi de Llobregat

Fruit de l'Acord de Junta de 14 de gener de 2009, l'Arxiu General custodia en dipòsit l'Arxiu de Districte de Sant Boi de Llobregat. Els ingressos corresponents al protocol de més de vint-i-cinc anys són:

- Any 1997: 9 notaris i 341 volums.

1.7 Arxiu dels fons de Corredors de Comerç de Catalunya

Com a institució successora dels quatre antics col·legis territorials de corredors de comerç, el Col·legi de Notaris ha assumit la ingent massa de volums generats pels fedataris mercantils cessats amb anterioritat a l'any 2000, mitjançant la creació de l'Arxiu de Corredors de Comerç de Catalunya (ACCC), constituït per quatre seccions corresponents a cadascun dels esmentats col·legis territorials (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona).

D'aquestes seccions, l'única destinada a mantenir-se activa és la de Barcelona, ja que, d'acord amb la legislació vigent sobre el destí dels llibres registre, aquests han de

ser transferits a l'arxiu notarial de districte corresponent. Així, fruit de les transferències corrents, durant l'any 2023 han ingressat:

- Plaça de Barcelona, de l'antic Col·legi de Corredors de Comerç de Barcelona, 401 volums.

2. CONSERVACIÓ DELS PROTOCOLS

2.1 Manteniment de suports

S'han dut a terme les tasques pròpies de manteniment de les unitats d'instal·lació, tant de les capses i de les carpetes que protegeixen els volums com dels mateixos protocols.

2.2 Enquadernació de protocols del segle XX

S'ha prosseguit la tasca de reparació de les enquadernacions i, en tot cas, de restauració dels protocols del segle XX, de notaris i anys diversos, amb una xifra lleugerament inferior a l'exercici anterior:

- 36 volums de protocols.

2.3 Restauració de protocols

Igualment, s'ha continuat la restauració dels volums històrics més malmesos i que es consideren de major interès. D'aquesta manera, aquest any s'han restaurat:

- 4 volums del segle XIV.

2.4 Instal·lacions d'arxiu

Canviada l'any 2006 la maquinària de climatització de l'Arxiu Històric i Intermedi, durant el 2023 se n'ha continuat controlant el rendiment, mercès als sensors de control o termohigrògrafs i mitjançant lectures automàtiques periòdiques dels paràmetres de temperatura i humitat, bàsics per a la conservació òptima dels fons documentals.

3. ORGANITZACIÓ I TRACTAMENT DE LA DOCUMENTACIÓ

3.1 Classificació i ordenació dels fons

S'han dut a terme les tasques pròpies de tractament i organització dels fons de protocols generals ingressats a l'arxiu, tant de Barcelona com de Badalona:

- Revisió, neteja (fotocòpies, grapes, clips...) i ordenació alfabètica per notaris dels protocols de Barcelona de l'any 1997, amb un total de 105 notaris i 4.384 volums.
- Revisió, neteja (fotocòpies, grapes, clips...) i ordenació alfabètica per notaris dels protocols de Badalona de l'any 1997, amb un total de 5 notaris i 221 volums.

Igualment, s'han ordenat els protocols especials de protestos del districte de Barcelona ingressats a l'arxiu:

- Ordenació cronològica (1997) i alfabètica (de notaris).

També s'ha continuat organitzant el fons intern, petit però important, de les relacions de transferència de protocols i modificacions d'escriptures:

- Classificació i ordenació de les sèries de relacions de transferència i de modificacions d'escriptures de l'Arxiu General del Districte, de l'any 1997.

3.2 Descripció dels fons

Seguint amb el projecte patrocinat per la Fundació Noguera des de l'any 1995, d'elaboració del nou inventari dels protocols de l'arxiu, enguany s'han dut a terme les tasques següents:

- S'ha continuat, d'acord amb el pla establert, amb la descripció dels protocols del segle XX, del període 1941-1967, corresponent al volum onzè de l'inventari. Pel que fa a la metodologia de descripció, aquesta ha estat la mateixa que en els volums anteriors, però amb la fitxa ampliada amb la indicació del número d'instrument, com també s'ha fet, quan s'ha considerat necessari, l'arranjament físic de les unitats d'instal·lació, per tal que presentin unes millors condicions tant de conservació com de recerca.

3.3 Ordenació dels fons dels Districte de l'Hospitalet i de Sant Boi de Llobregat

Al llarg de 2023, ha anat ingressant el protocol corresponent a l'any 1997. Els fons es troben ordenats cronològicament i, dins de cada any, alfabèticament per notari, sense que per aquest motiu es perdi la vinculació de cada fedatari amb la respectiva plaça, ja que es pot retrobar consultant els instruments de descripció de l'arxiu.

3.4 Trasllet de fons entre dipòsits del Col·legi Notarial de Catalunya

Amb l'objectiu de poder ingressar l'any vinent, a les instal·lacions de la seu col·legial, tot el protocol de l'any 1998, els dies 18, 19 i 20 de desembre, s'han traslladat 4.089 protocols dels anys 1974 a 1977, del districte de Barcelona, al dipòsit de Molins de Rei. Es tracta d'una mesura provisional fins que estigui construït el nou dipòsit documental que solucioni la manca d'espai actual i permeti l'ingrés natural, cada any, del protocol barceloní de més de vint-i-cinc anys.

3.5. Càrrega de noves imatges a l'Arxiu Digital

A finals d'any, en commemoració de l'aniversari de la publicació del primer Reglament, de 30 de desembre 1862, que va desplegar la Llei orgànica del Notariat d'aquell mateix any, s'ha procedit a carregar noves imatges a l'Arxiu Digital, fent accessibles 592 volums de 29 notaris que van iniciar la seva activitat entre 1401 i 1410.

La càrrega d'aquestes imatges és la primera de les cinc previstes per acabar de fer del tot accessible el protocol medieval digitalitzat. D'aquesta manera, l'any vinent, deu anys després de la primera càrrega de documentació que va tenir lloc el mes de maig de 2014, es podrà consultar a la pàgina web de l'arxiu tot el protocol medieval digitalitzat, format per 750.000 imatges corresponents als 197 notaris que van iniciar la seva activitat entre 1296 i 1450, un autèntic tresor documental que converteix Aurora en un dels arxius notariaus digitalitzats més important del món.

Un cop accessible online el protocol medieval, la següent fita que es persegueix, de cara a l'any vinent, és la digitalització dels índexs dels segles XVIII i XIX, un projecte llargament esperat que facilitarà l'accés al contingut dels més de 17.000 volums existents d'aquests dos segles.

4. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ DELS FONS

4.1 Servei a la sala de consulta

Aquesta és, sens dubte, la finalitat última del conjunt de tasques desenvolupades a l'arxiu i, alhora, la que ocupa més dedicació i atenció quotidiana per part del seu personal. Amb un nivell de consulta que supera els quinze mil volums, les xifres totals d'usuaris i de consultes o volums servits situen el nostre centre entre els més prestigiosos i visitats del país.

Aquest servei comporta moltes intervencions puntuals d'ajut, de resolució de dubtes de tot tipus (arxivístics, paleogràfics, diplomàtics, històrics...) i d'assessorament bibliogràfic o documental:

- S'han realitzat un total de 15.421 consultes per part de 2.592 usuaris. Els nivells de consulta, que han anat creixent els darrers tres anys, gairebé han igualat el màxim històric de l'any 2015.

4.2 Servei indirecte

De manera complementària al servei directe a sala, s'ha atès un elevat nombre de consultes, majorment a través del correu electrònic, sobre documentació de l'arxiu. I, sobretot, s'ha atès també una quantitat no xifrada, però realment molt nombrosa, de consultes telefòniques ben diverses: informació sobre situació de protocols de Catalunya, sobre notaris antics, sobre centres d'arxiu, preguntes sobre tipologies notariales, orientacions bibliogràfiques i documentals, ubicació de poblacions dins els districtes i un llarg etcètera.

4.3 Reproduccions

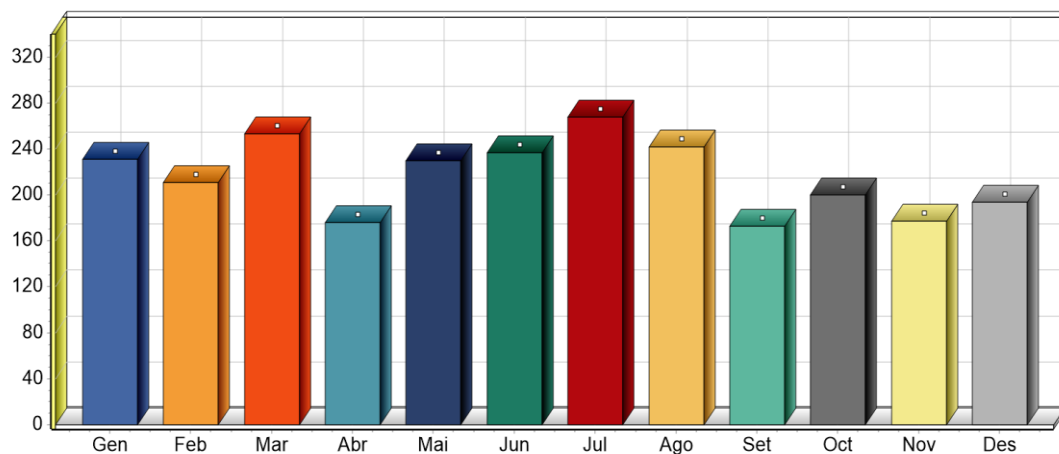
Com a resultat de les investigacions dutes a terme pels usuaris, sempre que l'estat dels registres i protocols ho ha permès, s'ha donat resposta a la seva sol·licitud de reproducció. Enguany, el nombre de sol·licituds ha estat molt similar al de l'any passat. D'aquesta manera:

- S'han realitzat un total de 659 reproduccions del fons documental de l'arxiu.

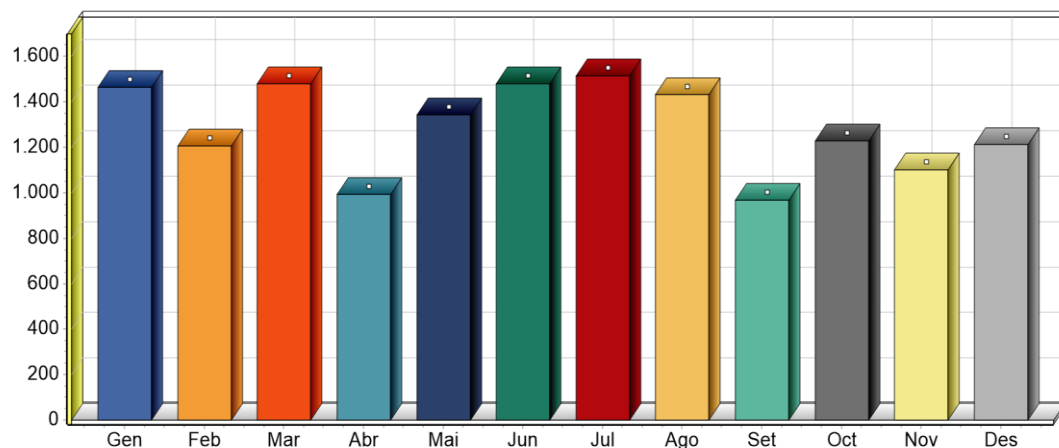
AHPB
Estadística d'usuaris i consultes, any 2023

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana diària usuaris	Mitjana diària volums
Gener	21	231	1.464	11	69,71
Febrer	20	211	1.205	10,55	60,25
Març	23	253	1.479	11	64,30
Abril	18	176	992	9,78	55,11
Maig	22	230	1.343	10,45	61,05
Juny	21	237	1.479	11,29	70,43
Juliol	21	268	1.516	12,76	72,19
Agost	22	242	1.434	11	65,18
Setembre	19	173	967	9,11	50,89
Octubre	20	200	1.228	10	61,40
Novembre	17	177	1.101	10,41	64,76
Desembre	17	194	1.213	11,41	71,35
TOTAL	241	2.592	15.421	10,76	63,99

Usuaris

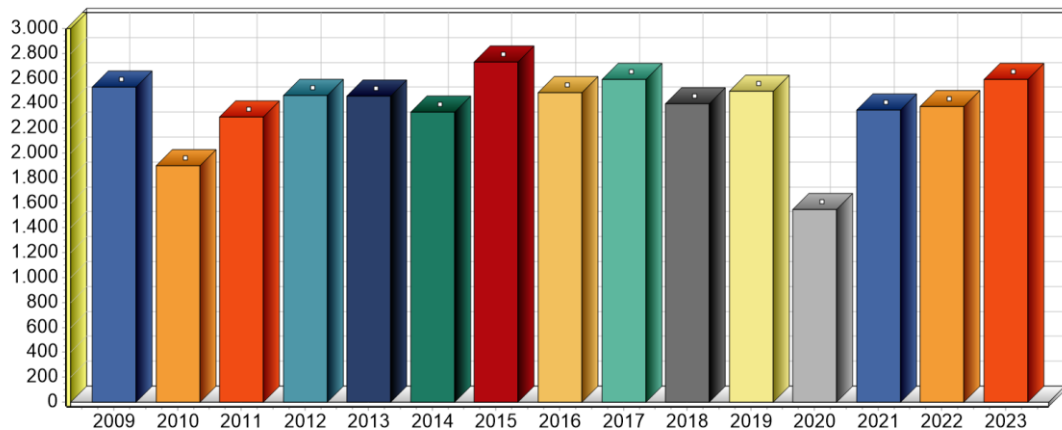
Volums

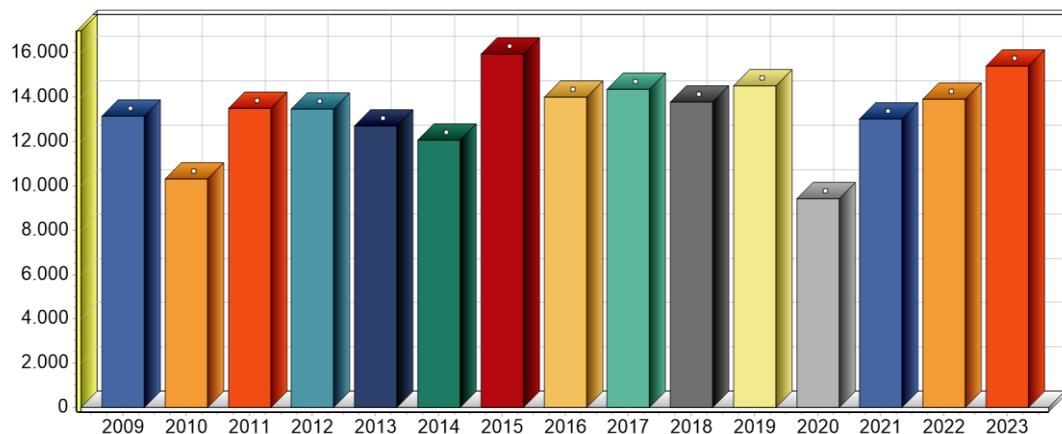
AHPB
Evolució de l'estadística d'usuaris i consultes: 2009-2023

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana usuaris	Mitjana volums
2009	249	2.529	13.160	10,16	52,85
2010	250	1.902	10.302	7,61	41,21
2011	248	2.289	13.488	9,23	54,39
2012	248	2.463	13.452	9,93	54,24
2013	248	2.457	12.717	9,91	51,28
2014	247	2.332	12.068	9,44	48,86
2015	249	2.733	15.950	10,98	64,06
2016	247	2.488	14.006	10,07	56,70
2017	244	2.592	14.363	10,62	58,86
2018	248	2.397	13.787	9,67	55,59
2019	248	2.498	14.517	10,07	58,54
2020	178	1.546	9.421	8,69	52,93
2021	250	2.346	13.010	9,38	52,04
2022	246	2.377	13.900	9,66	56,50
2023	241	2.592	15.421	10,76	63,99

Usuaris

Volums

4.4 Visites comentades

Més enllà de les activitats habituals de tractament, descripció, difusió dels fons i d'atenció als usuaris, també es realitzen a l'arxiu, en el decurs de l'any, freqüents visites comentades per part de facultats o d'escoles universitàries, de personalitats i d'altres grups ben diversos que s'hi interessen.

Per segon cop s'ha participat, amb el mateix èxit que l'any anterior, al festival d'arquitectura '24h Open House Barcelona', amb visites guiades, d'uns 25-30 minuts de duració, recorrent els espais més significatius de la casa.

Les visites realitzades aquest any 2023 han estat les següents:

- 26 gener. Visita de nous notaris del Col·legi Notarial de Catalunya (24 persones)
- 30 gener. Visita de membres del programa de formació TándEM Barcelona (12 persones)
- 1 febrer. Visita de membres del grup 'Voltar en companyia' (24 persones)
- 14 febrer. Visita d'un grup divers (24 persones)
- 22 febrer. Visita d'alumnes d'extensió universitària de la UB (14 persones)
- 28 febrer. Visita d'alumnes del Grau en Dret de la Universitat Pompeu Fabra de l'assignatura 'Redacció jurídica i documental' impartida pel Dr. Albert Domingo (12 persones)
- 2 març. Visita d'alumnes iberoamericans de l'Escola Judicial (11 persones)
- 9 maig. Visita de micromecenes de l'Open House (4 persones)
- 28 juny. Visita de gestors i membres del tribunal de les oposicions a notari (20 persones)
- 7 juliol. Visita dels directors de les acadèmies de formació a notari (12 persones)
- 20 juliol. Visita d'estudiants iberoamericans del *First Summer Program NSU-UB in law 2023* (21 persones)
- 6 setembre. Visita de personal de la gestoria de preparació de les oposicions a notari (10 persones)
- 22 octubre. Jornada de portes obertes en el marc del festival d'arquitectura '48h Open House Barcelona' (900 persones)
- 23 octubre. Visita de la ministra de Justícia i del fiscal general de la República de Santo Tomé y Príncipe (5 persones)

- 30 d'octubre. Visita d'alumnes del Màster en Ciències Jurídiques impartit pel Dr. Tomàs de Montagut, de la Universitat Pompeu Fabra (13 persones)
- 6 novembre. Visita de magistrats belgues i barcelonins de la 'Red Europea de Formación Judicial' (10 persones)
- 17 novembre. Visita d'alumnes del Màster de Filologia Catalana impartit pel Dr. Lluís Cifuentes, de la Universitat de Barcelona (15 persones)
- 18 novembre. Visita de membres del Grup d'Estudis d'Esplugues de Llobregat (25 persones)
- 13 desembre. Visita del claustre de l'Escola Judicial (11 persones)

4.5 Classes pràctiques

En la línia de connexió ben directa de l'arxiu amb les universitats i altres institucions culturals, prèvia concertació, s'hi imparteixen classes pràctiques de diferents matèries relacionades amb la documentació (metodologia i crítica textual, paleografia i diplomàtica, història, antropologia...). D'aquest 2023 remarquen les següents:

- 25 abril. Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. Dr. Jaume Dantí (8 alumnes)
- 30 octubre. Escola Superior Arxivística i Gestió de Documents (UAB). Dr. Jordi Vilamala (40 alumnes)

5. PERSONAL

A partir del mes d'abril, justificat per l'increment del nombre d'usuaris i consultes, pel creixement continuat de volums ingressats i per la potenciació de les tasques de difusió, s'ha reforçat la plantilla de l'Arxiu Històric amb la incorporació d'un auxiliar d'arxiu. Es torna, d'aquesta manera, a la mateixa ràtio de personal existent entre el mes de desembre de 2008 i el mes de gener de 2017.

Barcelona, juny de 2024